

LAUSUNTO

Helsinki 16.10.2020

SISÄMINISTERIÖ

Viite:

Lausuntopyyntö

SM2027926

00.01.05.00

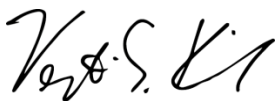
02.10.2020 SMDno-2019-1708

Asia: Sisäisen turvallisuuden selonteko; kehittämislinjaukset

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 220 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: Erja Saarinen, erityisasiantuntija, erja.saarinen@soste.fi, 050 433 4202

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

SOSTE kiittää mahdollisuudesta esittää kehittämis ehdotuksia sisäministeriön sisäisen turvallisuuden selonteon kehittämislinjauksiin vastauksina alla oleviin kysymyksiin. SOSTEn jäsenjärjestöt tuovat omissa lausunnoissaan yksityiskohtaisemmin esiin kehittämis ehdotuksiaan eri ihmisryhmien, kuten lasten ja nuorten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden ja vanhojen ihmisten näkökulmasta.

1. *Mitä poliittisia päätöksiä tulisi tehdä, jotta Suomi olisi nykyistä turvallisempi tai vähintään yhtä turvallinen teidän edustamanne väestöryhmän, asian tai elämän osa-alueen näkökulmasta?*
2. *Miten esittämänne päätökset tai linjaukset edistäisivät sisäistä turvallisuutta?*

Tarvittava poliittinen päätös 1

Kansalaisjärjestötoiminnan rahoitus kestäväälle ja riittävälle perustalle

Järjestötoiminta mahdollistaa osallisuuden, yhteisöllisyyden ja vapaaehtoisuuden. Se parantaa ihmisten hyvinvointia ja toimintakykyä niin arjessa kuin kriisitilanteissa. Järjestöt tavoittavat myös haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä, joita esimerkiksi viranomaisten voi olla vaikea tavoittaa.

Järjestöt antavat tukea ja apua mitä moninaisimmissa tilanteissa. Ihmiset lähtevät järjestöissä myös itse toimimaan: ottamaan vastuuta, tukemaan muita ja vaikuttamaan asioihin.

Koronaepidemia on osoittanut, että järjestöt reagoivat kriisissä nopeasti eri ihmisryhmien tarpeisiin ja hoitavat monia tehtäviä yhdessä julkisen sektorin toimijoiden kanssa.

Kansalaisjärjestötoiminnan riittävä resurssointi on osa huoltovarmuuttamme.

Viranomaisten ja järjestöjen yhteistyötä on edelleen syytä kehittää:

- parannettava tiedonkulkua järjestöjen ruohonjuuritason työstä viranomaisille ja tämän tiedon hyödyntämistä alueellisessa ja paikallisessa päätöksenteossa.
- lisättävä viranomaisten järjestötyön tuntemusta, jotta ihmisiä osataan ohjata järjestöjen palveluihin.

Miten edistää sisäistä turvallisuutta?

Turvallisuudentunnetta lisää jo tietoisuus siitä, että on tahoja, joihin voi olla matalalla kynnyksellä yhteydessä elämän kriisitilanteissa, kun esimerkiksi mieli järkkyy, joutuu rikoksen uhriksi tai on huolissaan alkoholia liikaa käyttävästä läheisestään. Se vähentää pelkoa ja lisää luottamusta, että on olemassa joku taho, joka auttaa, jos apua tarvitsee.

Järjestöjen toiminta lisää kansalaisten valmiuksia toimia erilaisissa tilanteissa. Turvallisuuden tunnetta lisää järjestöjen toiminnassa vähenevä yksinäisyys.

Tarvittava poliittinen päätös 2

Rajoittavaa alkoholipolitiikkaa jatketaan kansallisen päihdestrategian viitoittamana

Alkoholin kokonaiskulutus on viime vuosina laskenut. Tätä suuntaa on syytä tukea johdonmukaisesti valmisteltavalla kansallisella päihdestrategialla.

Miten edistää sisäistä turvallisuutta?

Alkoholien ja muiden päihteiden käytön haittoja ovat muun muassa häiriökäyttäytyminen, väkivaltarikokset, liikenneonnettomuudet, tapaturmat ja lasten tarpeiden laiminlyönti. Alkoholinkäytön väheneminen lisää monin tavoin niin yksilöiden kuin yhteiskunnan turvallisuutta.

Tarvittava poliittinen päätös 3**Ehkäisevän päihdetyön ja päihdeongelmiin annettavan hoidon ja kuntoutuksen lisääminen ja kehittäminen**

Päihteiden ongelmakäyttö lisää sosiaalista syrjäytymistä, mikä taas aiheuttaa monia turvallisuusriskejä. Ehkäisevän päihdetyön resurssointi ja sen tekemisen edellytykset tulee varmistaa osana muuttuvia sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenteita. Osana tulevaisuuden sote-keskuksia tulee kiinnittää huomiota päihdepalvelujen saatavuuteen ja toimivuuteen. On syytä parantaa sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluiden kykyä auttaa päihdehaitoista kärsiviä yksilöitä ja perheitä. Verkon neuvonta- ja hoitopalveluita tulee kehittää asiakaslähtöisiksi niin, että myös haavoittuvassa asemassa elävät pystyvät käyttämään niitä asuinpaikasta riippumatta.

Miten edistää sisäistä turvallisuutta?

Kts. edellinen kohta

Tarvittava poliittinen päätös 4**Konkreettisia toimia syrjintää ja rasismia vastaan**

Hallitusohjelman mukaan rasismia ja syrjintää torjutaan kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Hallitus laatii syrjinnän ja rasismin vastaisen toimintaohjelman. Tämän työn on syytä näkyä yhteiskunnassa laajasti muun muassa koulutuksena viranomaisille ja muille toimijoille ja esimerkiksi viestintäkampanjoin.

Miten edistää sisäistä turvallisuutta

Syrjintä ja rasismi aiheuttavat monille ihmisryhmille, kuten vammaisille ihmisille ja eri vähemmistöihin kuuluville muun muassa kiusaamista ja jopa väkivaltaa. Niiden kitkeminen lisää kaikkien ihmisten oikeuksien toteutumista ja sisäistä turvallisuutta.

Tarvittava poliittinen päätös 5**Kansalaislähtöisen laaja-alaisen neuvonnan kehittäminen**

Yhteiskunnan monimutkaistuminen, joka näkyy esimerkiksi palvelu- ja etuusviidakkona, uusina digitaalisina palveluina ja asiointitapoina, herättää monissa pelkoa ja tunnetta, että ”putoaa kärkyiltä”, ei enää pysty hoitamaan omia asioitaan – täyttämään velvollisuuksiaan ja käyttämään oikeuksiaan. Kansalaisten, ei eri organisaatioiden tarpeista, lähtevän neuvonnan ja opastuksen, järjestäminen on tarpeen niin digitaalisesti, puhelimitse kuin kasvokkaisena lähipalveluna esimerkiksi kirjastoissa ja osana asumista. Digitaidot ovat tämän ajan kansalaistaitoja. Näitä pitää jokaisen oppia haluavan voida opiskella ja myös saada tukea tietotekniikan käyttämiseen. Digineuvonta on yksi osa laaja-alaista neuvontaa.

Monilla ihmisryhmillä on lisääntyntä neuvonnan tarvetta, esimerkiksi osalla ulkomaalaistaustaisista ja vanhoista ihmisistä. Neuvontaa ja myös laajemmin palveluita on syytä olla tarjolla molemmilla kansalliskielillä, eri vähemmistökielillä, suomen ja suomenruotsalaisella viittomakielellä, selkokielellä sekä mahdollisuuksien mukaan muilla Suomessa puhuttavilla kielillä.

Miten edistää sisäistä turvallisuutta?

Turvallisuuden tunnetta lisää ja pelkoa vähentää se, että tietää, mistä saa apua, kun uusia asioita tulee yhä tihevään tahtiin eteen. Yhä useampi elää yksin. Kaikilla ei ole heitä auttavia läheisiä. Omakielinen viestintä luo turvallisuuden tunnetta elämän kriisitilanteissa.

Tarvittava poliittinen päätös 6

Asuntopoliitiikkaa, joka estää asuinalueiden eriytymistä

Suomessa on noudatettu asuntopoliitiikkaa, jonka mukaan asuinalueilla on niin omistus- kuin vuokra-asuntoja ja eri ryhmien tuettua asumista. Tätä tarvitaan edelleen, jotta asuinalueiden eriytyminen ei kiihdy ja ongelmat keskity tietyille alueille. Eriytyminen ”ongelma-alueeksi” voi lisätä häiriökäyttäytymistä ja rikollisuutta ja aiheuttaa asukkaille turvattomuutta. Jos alue on turvaton ja siellä asuu enimmäkseen jollain tavalla haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, syntyy helposti tilannetta edelleen pahentava kierre.

Miten edistää sisäistä turvallisuutta?

Asujaimistoltaan monipuolisille alueille ei kasaudu häiriökäyttäytymistä tai rikollisuutta. Asukkaat tuntevat elämänsä turvallisiksi.

Tarvittava poliittinen päätös 7

Yhteisöllisyyden lisääminen osana asumista

Yksinäisyys on vakava yhteiskunnallinen ongelma, joka vähentää monin tavoin hyvinvointia ja lisää turvattomuuden tunnetta. Yhteisöllisyyttä on syytä kaikin keinoin tukea arjessa, osana asumista. On tuettava muun muassa yhteisten tilojen rakentamista – jos ei käytä alkoholia, monilla asuinalueilla ei ole mitään paikkaa, jossa tavata ihmisiä.

Myös erilaista arjen apua, tukea ja neuvontaa, kuten sosiaalista isännöintiä on hyvä olla osana asumista. Esimerkiksi ikääntyneiden asumisoikeusasunnoissa on toiminnanohjaajat, jotka neuvovat asukkaita ja tukevat asukkaiden yhteistoimintaa.

On hyvä edistää eri ikäisten asumista samoissa taloissa tai samoilla asuinalueilla niin, että he pystyvät auttamaan toisiaan erilaisissa asioissa.

Naapurisovittelun käyttöä kannattaa edistää ja ylipäänsä laajentaa sovittelukäytäntöjä yhteiskunnassa.

Miten edistää sisäistä turvallisuutta

Yhteisöllinen asuminen tai asuinympäristön yhteisöllisyys lisäävät turvallisuuden tunnetta, kun tuntee lähellä asuvat ihmiset ja tietää, että seuraa ja apua on lähellä. Yhdessä tuttuja naapureiden kanssa on helpompaa puuttua esimerkiksi naapuruston turvallisuushäiriöihin.

Tarvittava poliittinen päätös 8

Julkisten tilojen ja väylien esteettömyyden ja valaistuksen parantaminen

Kaikkien ihmisten, myös esimerkiksi pyörätuolia tai rollaattoria käyttävien tai lastenvaunujen kanssa liikkuvien, pitää voida liikkua turvallisesti, päästä hoitamaan itsenäisesti asioitaan, ulkoilemaan ja tapaamaan muita ihmisiä. Esteetön ja myös valaistukseltaan riittävä ympäristö, on hyvä ympäristö kaikille ihmisille, mutta elintärkeä esimerkiksi vammaisille ja vanhoille ihmisille.

Miten edistää sisäistä turvallisuutta

Esteetön ja myös hyvin valaistu julkinen tila lisää turvallisuuden tunnetta ja vähentää kaatumisia. Esimerkiksi puistojen kunnollinen valaistus vähentää häiriökäyttäytymistä. Väylien kunnossapito, hiekoitus ja auraus mahdollistavat turvallisen liikkumisen kaikille.

Tarvittava poliittinen päätös 9

Asunto ensin -periaatteen mukaisen toiminnan jatkaminen riittävin resurssein

Asunnon järjestäminen asunnottomalle hänen tarvitsemallaan tuella ilman, että asumiselle asetetaan ennakkoehtoja, on monella tavalla hyödyllistä niin ihmiselle itselleen kuin yhteiskunnalle. Asunnottomien palvelukeskuksia tarvitaan lisää ja niihin perusterveydenhuollon palveluita, jotka olisivat myös nk. paperittomien ihmisten käytettävissä. Asunnottomat naiset ovat erityisen haavoittuva ryhmä: nais erityyppistä asunnottomuustyötä tulisi tehostaa.

Miten edistää sisäistä turvallisuutta?

Vähentää yksilöiden turvattomuutta ja lisää yleistä turvallisuuden tunnetta. Asunnottomuus on äärimmäisen turvattomuuden tila, joka myös lisää erilaista riski- ja häiriökäyttäytymistä.

Tarvittava poliittinen päätös 10

Lapsille ja nuorille mahdollisuus kohdata turvallisia aikuisia helposti arkiympäristössään, vuorovaikutustaitoja heille ja heitä kohtaaville aikuisille

Lapsilla ja nuorilla tulee olla mahdollisuus kohdata turvallisia aikuisia arkiympäristössään ilman ajanvarauksia tai vastaanottoja. Kirjastoissa, kouluissa, nuorisotyössä ja muissa ei-ongelmalähtöisissä toiminnoissa tulee olla riittävästi henkilöstöä, jotta vuorovaikutukseen on aikaa. Henkilöstöllä pitää olla osaamista vuorovaikutustaitojen opettamiseen ja ryhmähengen rakentamiseen. Lapselle ja nuorelle on tärkeää saada tulla kohdatuksi, nähdyksi ja kuulluksi.

Miten edistää sisäistä turvallisuutta?

Nuoren kohtaaminen, tuleminen nähdyksi ja kuulluksi luovat turvallisuuden tunnetta, lisäävät luottamusta ja muun muassa sosiaalisia taitoja, jotka taas auttavat ottamaan muita huomioon. Tunne- ja vuorovaikutusosaaminen ja ryhmähengen luominen vähentävät henkistä- ja fyysistä väkivaltaa esimerkiksi kouluissa.

Tarvittava poliittinen päätös 11

Taataan riittävä ja oikeudenmukainen perusturva kaikille

Perusturvan tehtävä on taata kaikille ihmisille oikeus hyvään ja ihmisarvoiseen elämään. Riittävä perusturva edistää ihmisten toimintakykyä ja hyvinvoinnin mahdollisuuksia.

Miten edistää sisäistä turvallisuutta?

Luo yhteiskunnallista vakautta esimerkiksi vahvistamalla tasa-arvoa, tasaamalla erilaisia yhteiskunnallisia riskejä ja ehkäisemällä ylisukupolvista köyhyyttä. Eriarvoisuuden vähentäminen ja mahdollisuuksien sekä riskien tasaaminen tukevat yhteiskuntarauhaa sekä vakautta synnyttämällä kansalaisten keskinäistä luottamusta ja luottamusta yhteiskunnan instituutioihin.